

primer que publicà, no coneixeria altres contextos, que com els mateixos aragonesos mostren que no pot ser res d'això): altrament res no hi ha en la doc. d'aquest arabisme cast., ni en la d'ATZABEJA ni en la de l'ètimon, que donessin pretext a pensar en aquest mot àrab com a punt de partida del nostre. Per a un men. *savastre* 'massa de brutícia' (*AlcM*, § 2), veg. *SAPASTRE*. I cf. *SEDA*, amb el problema etimològic que s'hi replanteja.

1 Replanta que tot és un sol inv., car Alart cita els dos primers d'un fº 9, i l'altre d'un fº 10, i devia entendre que era *sanavastre* la forma correcta, car en el primer fragment posa *sa[]uastre*. Però com que aquest *sanavastre* no apareix en cap altre text, no hem de suplir res en el primer tros; i més aviat crec que, a la inversa, sobra el *-na-* dels dos altres casos, car es pot comprendre que en realitat siguin escrits amb *u* i no amb *n* i que es tracti d'una diplografia *sauuastre*, amb un *ua* de sobres: és natural que Alart ho judiqués a la inversa, per reminiscència del nom del poble cerdà de *Sanabastre* (que havia publicat amb dates del seu arxiu, probablement derivat de *SINAPR*), amb el qual no pot tenir res a veure el nom de la tela ni el seu possible ètimon: ja no va rectificar-ho, tot i haver-ne trobat després els altres dos docs, que confirmaven *savastre*

+*Savell* (?), *V. sàbol* (*SABER*)

SÀVENA ant., 'tovalla amb què es cobrien les dones', del ll. *SABANA*, plural de *SABĀNUM*, gr. *σάβανον*, 'tovallola de bany', mot que el grec havia rebut del semític. □ 1ª doc : fi S. XIII.

«Negú no deu ésser pres per quint que deja dar a la Senyoria --- ne l'en deven ésser emparades ne preses vestidures, armes, ne lit ab son apareylament --- ne ses *sàvenes*, ne ses joyes, ne vianda d'un an»; «los hereus --- deven fer ses obs a la muller de menjar e --- les vestedures de lana, axí com és capa o manteyl e goneylla --- camises, *sàvanes* e çabates e calces», «totes les vestedures que les muylers auran en temps de la mort dels marits, ne *sàvenes* ne altres joyes --- són de les mullers»; «sarraf o sarraïna que sens encant se vena, és entès que totes les vestedures que ab si porte, y els ferres, e les *sàvenes*, y encara --- capa o --- són en la venda», *CostTort.* (Ol., pp. 45, 237, 239, 378).

L'InuLC en cita molts testimonis del S. XIV, començant per un de 1227, que tot i ser del Ross., pot passar encara com a ll. no cat.: «habuit 2 capas et unas pelles et una *sàvana*». En el següent, com en molts altres dels ja citats per mi, i pels *DAG* i *AlcM*, es veu inequívocament que es tracta d'una tela bona que cobreix el cap d'una dona: «neguna dona --- no gos portar, en *sàvena*, ne en neguns ligars, perles, ne péres precioses, --- exceptat que pusquen portar fil d'aur o d'argent test pla en *sàvenes* o en vels» o sigui 'teixit planerament, senzillament' Solsona, a. 1336 (*BCEC*, 1905, 155.10).

Fóra inútil, quant a l'etimologia i la història inter-

romànica, repetir ací la major part de les coses que dic a l'article *SABANA* del *DCEC/DECH*; ni tornar a posar de relleu que l'acc. 'llençol' del mot castellà és una innovació de sentit que ha restat estranya a les altres llengües germanes, sense exceptuar-ne la nostra (ni en el primer passatge dels *CosiTort.*, com es veu, en la meua cita, pels mots que l'acompanyen immediatament).

DERIV.: *Sabanasses* (Calceit, *AlcM*, cf. el sentit de *calçasses* i *sabatasses*: aquí es degué aplicar primerament a dona que deixava caure negligentment les *sàvenes* amb què es cofava). D'un encreuament de *sàvena* amb *ventall* (peça de palma i pell a. 1480, *DAG*) i *ventalla de l'elm* (*Curial*, ib.) deu venir *seventall*, hax que sembla designar el mateix que la *ventalla* del *Curial*, en «una cervicalera --- la qual és cuberta de vellut carmesí ab *seventalls* devant» en un inventari de c. 1420 (*AlcM*).

Savi, *V. àvia Savi*, *sàvia*, *sàviament*, *saviesa*, *savietat*, *V. saber*

SAVINA, del ll. *SABĪNA* id. □ 1ª doc : fi S. XIV.

AlcM el cita en Ibn Wāfid, *Medic. Part.*, i en el *Corbatxo*, que són de c. 1400 (o fi S. XIV), i també el registra Aversó en el *Torcimany*, c. 1390 (290.75). En lèxics, des dels més antics, del S. XVI: «*savina*: arbre conegut, erba coneguda», Busa-N. 1507; i OPou inclou «*savina*: sabina» en la llista d'arbres, no d'herbes. En efecte el nom s'aplica a dos vegetals diferents: el *juniperus sabina* i el *juniperus phoenicea* L., com precisen el *CostManc.* (I, 159, § 637) i Serradell (*Sota Terra C Munt. Tssa*, 124); fent constar aquell que el primer és menys abundant, i aquest, que la segona aplicació és «abusiva». El fet és que quan es tracta del vegetal herbaci la gent diu (almenys a molts llocs) «*herba savina*»: així en el Puig de Bassegoda (Cor.) i d'aquí ha vingut el nom d'un poblet *Herba-savina* de la Conca de Tremp, que en el país alteren una mica dient *ezbarsebina*, com he constatat repetidament (1956 ---) i com ja anotà AMAlcover (*BDL* IV, 260): ultra un fenomen de fonètica inductiva hi ha aquí contaminació d'*ESBARZER* (cf. «és arbre espinós», Ibn Wāfid).

El sentit en el context del *Corbatxo* (*BDLC* XVII, 41) se'm presentà enigmàtic i i de fet és xocant (veg. la cita en *AlcM*) fins al punt de dubtar si no es tracta d'un homònim; tot i que Moll no el comenta (en l'ed. ni en *AlcM*), crec que realment pot ser el nom de planta, comparant amb la debilitat en què queden les dones que, abusant de llur cos, es fan avortar, per antífrasi implícita, una *savina* que ha perdut el fullatge etc.: l'aplicació de la *savina* es comprèn perquè justament és un arbret de fusta molt dura: a Eiv. diuen d'una persona molt forta que «és de *savina*»; i Talladas, *Hist. de Campos*, p. 67, explica que una estàtua posada al cim de l'església de la vila mallorquina, l'any 1598, «hízose de la madera que llaman *sabina*, muy apta para resistir a las lluvias y a los ardores del sol» (en un opuscle municipal de 1973 comentaven que